

Osnovni stupovi investiranja

1. Što je investiranje?

Ulaganje je način da svom novcu date posao. Umjesto da miruje na računu, može sudjelovati u rastu gospodarstva i stvaranju novih vrijednosti.

Jedan od najjednostavnijih načina ulaganja danas su ETF-ovi (burzovno trgovani fondovi). ETF možete zamisliti kao košaricu koja u sebi sadrži desetke, stotine ili čak tisuće različitih vrijednosnih papira. Kupnjom jednog ETF-a ne ulažete samo u jednu tvrtku, već u velik broj njih odjednom.

To znači da ulažete u stvarne tvrtke koje proizvode automobile, razvijaju lijekove, grade tehnologiju ili pružaju usluge koje svakodnevno koristimo. Burze zato nisu samo grafikoni, brojke i postoci. One predstavljaju dio gospodarstva koje nas okružuje.

Osim dioničkih ETF-ova, postoje i obveznički ETF-ovi. Dok dionice nude veći potencijal rasta, obveznice obično donose stabilnije prinose i pomažu ublažiti oscilacije vrijednosti portfelja. One djeluju poput amortizera koji mogu učiniti vožnju tržišnim usponima i padovima nešto ugodnijom.

Glavni razlog zbog kojeg ljudi ulažu zove se inflacija. Ona polako nagriza vrijednost novca. Drugim riječima, iznos koji danas vrijedi za punu košaricu namirnica za nekoliko godina možda će biti dovoljan samo za njezin dio. Novac koji dugo stoji na računu postupno gubi kupovnu moć.

Ulaganje pomaže zaštititi vrijednost vaše štednje kroz vrijeme. Važno je pritom znati da tržišta ne rastu ravnom linijom. Ponekad će vrijednost ulaganja pasti, a ponekad rasti. Takve fluktuacije nisu iznimka, već prirodan dio ulaganja. Najveći neprijatelj investitora često nije tržište, već panika koja ga navede na ishitrene odluke.

Kod ulaganja vrijeme je vaš najvrjedniji saveznik. Što ranije počnete, to više prostora dajete složenoj kamati da odradi svoj posao.

Složena kamata često se naziva osmim svjetskim čudom. Djeluje poput snježne grude koja se kotrlja niz padinu. U početku raste polako, gotovo neprimjetno, ali kako vrijeme prolazi postaje sve veća. To je zato što ne ostvarujete prinos samo na uloženi kapital, nego i na prinose ostvarene prethodnih godina. Što novcu date više vremena, to snažnije radi u vašu korist.

Zato redovito ulaganje, čak i manjih iznosa, može kroz godine dovesti do značajnih rezultata. Pritom je često važnije koliko uspijete redovito odvajati nego hoćete li ostvariti nešto veći prinos od prosjeka tržišta. Dosljednost gotovo uvijek pobjeđuje potragu za „savršenim trenutkom“.

Prije nego što počnete ulagati, važno je razmisliti o tome zašto ulažete i kada će vam novac trebati. Što je cilj udaljeniji, to si možete priuštiti veći udio dionica u portfelju i potencijalno veći dugoročni prinos. Za ciljeve koji su bliže, poput kupnje automobila ili nekretnine, prikladnija su konzervativnija rješenja. Na taj

Ne postoji univerzalno najbolji portfelj. Dobar portfelj je onaj koji odgovara vašim ciljevima, vremenskom horizontu i razini rizika s kojom se osjećate ugodno. Ulaganje nije sprint, već maraton. Najveću prednost imaju oni koji ostanu na stazi dovoljno dugo.

2. Diverzifikacija: vaše osiguranje od fluktuacija

Diverzifikacija je jedno od najvažnijih pravila uspješnog ulaganja. Jednostavno rečeno, znači da ne stavljate sva jaja u istu košaru.

Umjesto da sav novac uložite u jednu tvrtku, jedan sektor ili jednu državu, raspoređujete ga na velik broj različitih ulaganja. Tako smanjujete rizik da jedan loš događaj značajno utječe na vašu ukupnu imovinu.

Diverzifikacija pomaže na dva načina.

Prvo, štiti vas od nepotrebnog rizika. Financijska tržišta ne kreću se uvijek u istom smjeru. Dok neka tržišta ili sektori prolaze kroz teže razdoblje, drugi mogu rasti ili ostati stabilni. Zahvaljujući dobroj raspodjeli ulaganja, pad jednog dijela portfelja ne mora značiti i veliki pad ukupne vrijednosti vaše imovine.

Drugo, povećava šanse da sudjelujete u rastu tržišta. Nitko ne može pouzdano predvidjeti koja će tvrtka, sektor ili država ostvariti najbolje rezultate u sljedećih deset ili dvadeset godina. Široko diverzificiran portfelj omogućuje vam da uvijek budete prisutni tamo gdje se stvara nova vrijednost.

Diverzifikacija najbolje funkcionira kada kombinirate različite vrste imovine koje ne reagiraju jednako na tržišna događanja. Kada jedan dio portfelja prolazi kroz izazovno razdoblje, drugi može pomoći ublažiti njegov utjecaj. Zbog toga vrijednost portfelja obično manje oscilira, a put prema dugoročnom cilju postaje mirniji.

ETF-ovi su jedan od najjednostavnijih načina postizanja široke diverzifikacije. Jednom kupnjom možete uložiti u stotine ili čak tisuće tvrtki diljem svijeta. Čak i s manjim iznosom postajete suvlasnik globalnog gospodarstva, od tehnoloških divova i farmaceutskih kompanija do proizvođača automobila i potrošačkih brendova koje svakodnevno koristimo.

Drugim riječima, diverzifikacija nije alat za ostvarivanje najvećeg mogućeg prinosa. Ona je alat koji vam pomaže ostati u igri dovoljno dugo da ostvarite potencijal tržišta. A kod dugoročnog ulaganja upravo je to često najveća prednost investitora.

3. Rizik kao sastavni dio investiranja

Svako ulaganje nosi određenu razinu rizika. To je prirodan dio ulaganja i razlog zašto dugoročno možemo očekivati prinos. No nisu svi rizici isti.

Prva vrsta je specifični rizik. On je povezan s pojedinom tvrtkom ili izdavateljem obveznice. Primjerice, tvrtka može donijeti loše poslovne odluke, izgubiti konkurentsku prednost ili se suočiti s padom potražnje za svojim proizvodima. Kod obveznica se taj rizik naziva kreditni rizik i predstavlja mogućnost da država ili tvrtka neće moći u cijelosti vratiti posuđeni novac. Dobra vijest je da se ovaj rizik može u velikoj mjeri ukloniti diverzifikacijom. Kada ulažete u stotine ili tisuće različitih tvrtki, problemi pojedinačne kompanije imaju vrlo malen utjecaj na ukupnu vrijednost portfelja.

Druga vrsta je tržišni ili sistemski rizik. On proizlazi iz razvoja gospodarstva i raspoloženja na financijskim tržištima te istovremeno utječe na velik broj ulaganja. Riječ je o riziku da će vrijednost ulaganja privremeno pasti. Takvi padovi sastavni su dio ulaganja i ne mogu se u potpunosti izbjeći. Kao što more ponekad nije

mirno, tako ni tržišta ne rastu ravnom linijom. Međutim, tržišni rizik nije razlog za strah, nego činjenica koju svaki investitor treba razumjeti i prihvatiti.

Rizik i prinos međusobno su povezani. U pravilu vrijedi da ulaganja s većim potencijalom prinosa donose i veće kratkoročne oscilacije vrijednosti. Razina rizika investicijskih proizvoda često se prikazuje standardiziranom SRI ljestvicom od 1 do 7. Viši broj označava veću volatilnost, odnosno veće promjene vrijednosti ulaganja tijekom vremena.

Najvažniji alat za upravljanje tržišnim rizikom nije predviđanje budućnosti, nego vrijeme. Dionice mogu značajno oscilirati tijekom mjeseci ili pojedinih godina, ali su kroz povijest pokazale snažan potencijal rasta tijekom dugih razdoblja. Što je investicijski horizont dulji, to je statistički manja vjerojatnost da ćete ulaganje završiti s gubitkom. Zbog toga se često kaže da kod ulaganja nije najvažnije tempiranje tržišta, već vrijeme provedeno na tržištu.

Rizik koncentracije dodatno se smanjuje indeksnim ulaganjem. Indeksni ETF-ovi ne pokušavaju pogoditi koja će tvrtka biti sljedeći pobjednik. Umjesto toga, ulažu u cijelo tržište ili njegov značajan dio. Sastav indeksa pritom se kontinuirano prilagođava. Uspješne tvrtke postupno dobivaju veći udio, dok one koje zaostaju s vremenom gube važnost ili izlaze iz indeksa. Tako investitor automatski sudjeluje u rastu najuspješnijih kompanija bez potrebe da ih sam odabire.

Zbog toga je posebno važno ne paničariti tijekom tržišnih padova. Kada tržište izgubi više od 20 % vrijednosti u odnosu na prethodni vrhunac, govorimo o medvjedem tržištu. Iako takva razdoblja mogu izazvati nelagodu, dugoročnim investitorima često pružaju priliku za kupnju po nižim cijenama. Ono što se danas može činiti kao kriza, za nekoliko godina često izgleda kao samo još jedna stanica na dugom putu rasta.

U održavanju odgovarajuće razine rizika važnu ulogu ima i rebalansiranje portfelja. To je proces kojim se portfelj povremeno vraća na željeni omjer rizičnije i sigurnije imovine. Ako, primjerice, dionice zbog snažnog rasta zauzmu veći udio od planiranog, dio sredstava preusmjerava se u sigurniju imovinu poput obveznica. Ako vrijednost dionica padne, postupak ide u suprotnom smjeru. Rebalansiranje tako djeluje poput automatskog podešavanja kormila koje pomaže da portfelj ostane usmjeren prema vašem cilju i zadrži razinu rizika koja odgovara vašem investicijskom horizontu.

Najveći rizik za mnoge investitore često nisu tržišta, nego vlastite emocije. Uspješni investitori ne pokušavaju izbjeći svaki pad. Oni razumiju da su kratkoročne oscilacije sastavni dio ulaganja i ostaju usredotočeni na dugoročni cilj. Strpljenje i disciplina pritom su jednako važni kao i sam odabir ulaganja.

4. Troškovi i naknade

Troškovi su jedan od rijetkih aspekata ulaganja koje možete unaprijed znati i na koje možete izravno utjecati. Za razliku od budućih prinosa, koji su neizvjesni, naknade su poznate od samog početka i zato ih vrijedi uzeti u obzir pri odabiru ulaganja.

Kod investicijskih proizvoda, uključujući ETF-ove, najčešće ćete se susresti s pokazateljem TER (Total Expense Ratio), koji predstavlja ukupni godišnji trošak fonda. Osim njega, mogu postojati i transakcijski troškovi kupnje i prodaje, naknade za vođenje računa ili upravljanje portfeljem.

Na prvi pogled male razlike u naknadama možda ne djeluju važno. Međutim, tijekom dvadeset ili trideset godina ulaganja mogu značajno utjecati na konačnu vrijednost portfelja. Baš kao što složena kamata radi u korist investitora, vrijeme pojačava i učinak troškova. Razlika od samo jednog postotnog boda godišnje može dugoročno značiti desetke postotaka manje imovine.

Zato se pri odabiru ulaganja ne isplati gledati samo očekivani prinos, već i koliko tog prinosa ostaje investitoru nakon svih troškova. U dugoročnom ulaganju često vrijedi jednostavno pravilo: ono što ne platite u naknadama ostaje u vašem portfelju i nastavlja raditi za vas.

5. Porezi i ulaganje

Porezi su važan dio ulaganja jer mogu utjecati na konačan prinos koji investitor ostvaruje. Pravila oporezivanja razlikuju se od države do države, ovise o vrsti investicijskog proizvoda i mogu se mijenjati tijekom vremena. Zato je dobro povremeno provjeriti aktualne propise ili se, prema potrebi, posavjetovati s poreznim stručnjakom.

Kod ulaganja je također važno razumjeti razliku između akumulacijskih i distribucijskih fondova. Akumulacijski fondovi ostvarene dividende i kamate automatski reinvestiraju natrag u fond. Tako sav ostvareni prinos nastavlja raditi za investitora i dodatno koristi učinak složene kamate – poput snježne grude koju smo prethodno spomenuli.

Distribucijski fondovi funkcioniraju drugačije. Oni ostvareni prihod isplaćuju investitoru, koji zatim sam odlučuje hoće li ga potrošiti ili ponovno uložiti. Takve isplate mogu imati i porezne posljedice, ovisno o važećem zakonodavstvu.

Prilikom odabira ulaganja zato nije važno promatrati samo očekivani prinos, već i način na koji se taj prinos ostvaruje. Razumijevanje poreznih pravila i razlike između akumulacijskih i distribucijskih fondova može pomoći da ulaganje bude usklađeno s vašim ciljevima i investicijskim horizontom.

6. Psihologija investiranja

Kod ulaganja najveći izazov često nisu tržišta, već naše vlastite emocije. Financijska tržišta prolaze kroz uspone i padove, ali upravo način na koji investitori reagiraju na ta kretanja često ima najveći utjecaj na konačni rezultat.

Jedna od najčešćih pogrešaka je panika tijekom tržišnih padova. Kada vrijednost ulaganja privremeno padne, mnogi investitori prodaju iz straha od daljnjih gubitaka. Time privremeni pad pretvaraju u stvarni gubitak i propuštaju potencijalni oporavak tržišta.

Česta je i potjera za prošlim prinosima. Ulaganje u ono što je nedavno ostvarilo najveći rast može djelovati primamljivo, ali jučerašnji pobjednici nisu nužno i pobjednici sutrašnjice. Isto vrijedi i za špekulativna ulaganja koja obećavaju brzu zaradu, ali nose izrazito visok rizik.

Mnogi investitori pokušavaju pogoditi idealan trenutak za kupnju ili prodaju. Međutim, dosljedno predviđanje kretanja tržišta gotovo je nemoguće čak i profesionalcima. Zato se često kaže da je važnije vrijeme provedeno na tržištu nego pokušaj određivanja savršenog trenutka za ulazak ili izlazak.

Još jedna zamka je pretjerano samopouzdanje. Vjerovanje da možemo redovito donositi bolje odluke od milijuna drugih sudionika tržišta često vodi nepotrebnim rizicima i lošijim rezultatima.

Zbog toga je važno unaprijed postaviti jasnu investicijsku strategiju i držati je se čak i kada tržišta postanu nemirna. Redovito ulaganje i dugoročan plan djeluju poput kompasa tijekom oluje – ne zaustavljaju valove, ali pomažu da ostanete na pravom smjeru. Automatizacija ulaganja dodatno smanjuje utjecaj emocija i pomaže donositi odluke temeljene na planu, a ne na trenutačnom raspoloženju tržišta.

7. Investicijski horizont i profil investitora

Prije nego što počnete ulagati, važno je odgovoriti na tri jednostavna pitanja: Zašto ulažete? Koliko dugo možete ulagati? I koliko razinu rizika ste spremni prihvatiti?

Prvo je potrebno definirati cilj. Ulaganje bez cilja slično je putovanju bez odredišta – teško je odabrati pravi smjer. Vaš cilj može biti stvaranje mirovinske rezerve, kupnja nekretnine, financiranje obrazovanja djece ili jednostavno dugoročno povećanje vrijednosti slobodne štednje.

Jednako važan je i vremenski horizont, odnosno razdoblje tijekom kojeg vam novac neće biti potreban. Ako planirate koristiti sredstva za nekoliko godina, prikladnija su konzervativnija ulaganja s manjim oscilacijama vrijednosti. Kratkoročno tržišta mogu biti nepredvidiva i možda neće biti dovoljno vremena za oporavak od eventualnog pada. S druge strane, kod dugoročnih ciljeva, poput mirovine, vrijeme postaje snažan saveznik. Dulji horizont omogućuje veći udio dionica i daje tržištu dovoljno prostora da nadoknadi kratkoročne padove.

Treći važan element je profil rizika. On ne ovisi samo o tome kako se osjećate kada vrijednost ulaganja padne, već i o vašoj financijskoj situaciji. Primjerice, prije početka dugoročnog ulaganja preporučljivo je izgraditi financijsku rezervu za neočekivane troškove. Tako nećete biti prisiljeni posezati za ulaganjima u nepovoljnom trenutku.

Kombinacija cilja, vremenskog horizonta i profila rizika pomaže odrediti odgovarajući sastav portfelja. Netko tko ulaže za mirovinu za dvadeset godina imat će drugačiju strukturu ulaganja od osobe koja za tri godine planira kupiti stan. Ne postoji univerzalno najbolji portfelj – najbolji je onaj koji odgovara vašoj situaciji, ciljevima i razini rizika s kojom se možete mirno nositi tijekom svih tržišnih ciklusa.

Više informacija o ovim temama možete pronaći u našim blogovima:

- [10 mitova o investiranju](#)
- [Kako zaraditi više s minimalnim rizikom: umijeće diverzifikacije](#)
- [Nema razloga za strah od tržišta](#)
- [Koje rizike preuzimam prilikom ulaganja](#)

Ovaj materijal pripremila je tvrtka Finax, o.c.p., a.s., s ciljem pružanja osnovnih informacija o ulaganju kao dijela marketinške kampanje za svoje proizvode i usluge.